

Принципи формування правомірної поведінки особи як складової частини стратегії протидії злочинності (міжнародні стандарти)

Principles of formation of the lawful behaviour of an individual as a strategy component of the crime prevention (international standards)

Іван Сливич

Ключові слова:

протидія злочинності, міжнародні стандарти, правомірна поведінка, належна правова культура.

Key words:

crime prevention, international standards, lawful behaviour, appropriate legal culture.

Соціально-економічна та соціально-політична ситуація, у якій на цей час перебуває наша країна, актуалізує будь-які дослідження з питань протидії правопорушенням. З огляду на те, що трансформаційні процеси в державах перехідного типу, до яких належить і Україна, відбуваються протягом значного проміжку часу, доречним є акцент насамперед на стратегічному вимірі вироблення державної політики у названій вище сфері. Такий підхід потребує обговорення та узгодження на загальнонаціональному рівні передусім основних засад із цього питання. У цих умовах теза про доцільність урахування міжнародного досвіду вирішення тих чи інших проблем не має відвертих опонентів.

Утім, дискусійним є питання щодо характеру запозичень: наскільки глибокими та осяжними вони мають бути. Водночас досягнути порозуміння щодо доцільності використання концептуальних положень політики профілактики злочинності, які закріплено у міжнародних актах, на наш погляд, є цілком можливим, бо їх укладають з урахуванням позитивних практик широкого кола держав і фундаментальних особливостей різних правових систем.

Наразі в Україні не розроблено та не ухвалено концептуальних актів щодо державної політики у сфері превенції злочинності, які відповідали б сучасним реаліям. Чинною залишається «Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року», яку ухвалено ще 30 листопада 2011 року¹. Про масштабність реформ, реалізація яких потребує залучення кращого світового досвіду, свідчить, наприклад, «План дій для України. 2015-2017», який ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 21 січня 2015 року². Однак у цьому документі не виокремлено напрям змін щодо запобігання злочинності загалом, лише передбачено посилення ефективності запобігання та протидії корупції, відмиванню грошей та кіберзлочинності, а також приділено увагу необхідності ратифікації «Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» від 11 травня 2011 року, інакше відомої як Стамбульська конвенція, що була підписана Україною в листопаді 2011 року³. Не ратифіковано й акти Організації Об'єднаних Націй, якими визначено принципи превенції злочинності. Аналіз чинників такого стану не є предметом цієї роботи, однак, безперечно, серед них мають місце як об'єктивні, так й суб'єктивні. Отже, певна правова невизначеність щодо цього напрямку діяльності держави є додатковим аргументом на користь доречності звернення до світового досвіду протидії злочинності.

¹ Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 30.11.2011 № 1209-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-%D1%80>.

² Рада Європи. План дій для України 2015-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?>.

³ Рада Європи. План дій для України 2015-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?>.

Окремі аспекти запропонованої тематики розглядалися українськими та зарубіжними правниками⁴. Головним чином вони зосереджувались на аналізі зарубіжного досвіду у області попередження окремих видів злочинів. Водночас, засади (канони) формування правомірної поведінки особи, що визначені в документах ООН з питань протидії злочинності, дослідниками не виокремлювалися та як елемент відповідної політики держави не аналізувалися.

Міжнародні стандарти попередження злочинності встановлено у багатьох актах, зокрема, і тих, що ухвалювалися ООН. Якщо їх не ратифіковано державою, то на національному рівні названі акти мають силу «soft law». Однак це не нівелює їхню інструментальну цінність для використання в процесі розроблення державної політики превенції правопорушень. На міжнародні стандарти можуть спиратися і громадські організації та окремі громадяни під час підготовки власних пропозицій щодо поліпшення діяльності органів державної влади у означеній сфері. Ці положення також можуть стати складовою частиною наукового дискурсу в Україні з питань попередження злочинів.

До **джерельної бази** залучено ті акти ООН, які цілком присвячені питанням попередження злочинності. Принципи, на яких ґрунтується кримінальна політика у сфері профілактики злочинів, викладено й в інших документах ООН, однак вони не суперечать тим, які закріплено у «Guidelines for the Prevention of Crime»⁵ («Керівних принципах попередження злочинності»), «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention»⁶ («Керівних принципах для співробітництва та технічної допомоги в галузі попередження злочинності в містах»), «United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)»⁷ («Керівних принципах Організації Об'єднаних Націй для попередження злочинності серед неповнолітніх»).

Наголосимо, що в цій розвідці автору довелося користуватися англійськими текстами, бо в перекладі українською ці документи відсутні, а наявні російськомовні варіанти не завжди мають коректний характер. Наприклад, навіть у назві одного із актів, який залучено під час підготовки цієї статті, виявлено прикру помилку, можливо технічного характеру: «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention» у збірці актів ООН перекладено як «Руководящие принципы для сотрудничества и технической помощи в области борьбы с преступностью в городах». Тобто замість «превенції» (попередження) – «боротьба».

Метою роботи визначено є серед принципів попередження злочинності, що закріплені в актах ООН, виявити ті, які визначають засади формування правомірної поведінки особи.

Одразу слід зазначити, яким є авторське бачення інструментів формування правомірної поведінки особи, яке склалося, зокрема, під впливом норм і міжнародних стандартів у названій вище сфері. Переконані, що такими є не лише просвітницька робота (освітні програми в навчальних закладах, неформальна освіта, інформаційні кампанії тощо), тобто зовнішній вплив шляхом поширення знань та іншої інформації. Це і зміна характеру стосунків на рівні сім'ї, навчального закладу, громади між дітьми, підлітками, молоддю та іншою частиною суспільства з патерналістських до партнерських, що сприятиме, зокрема, й підвищенню рівня їхньої соціальної відповідальності. А також створення системи, що забезпечувала б освіту та розвиток особистості неповнолітнього.

Виокремлення профілактики саме делінквентної поведінки зумовлено, перш за все, сучасними українськими реаліями: традиційно висока латентність злочинів неповнолітніх, загальне ускладнення криміногенної ситуації в державі, реформування органів охорони правопорядку, екстремальні умови збройного конфлікту⁸. Окрім цього, доцільність активізації превенційної роботи в середовищі неповнолітніх

⁴ Голіна В. Світова злочинність: сучасні тенденції та стратегії протидії / В. Голіна, М. Колодяжний // Вісник Національної академії правових наук України. – 2015. – № 2. – С. 92-100.

⁵ Guidelines for the Prevention of Crime. Economic and Social Council resolution 2002/13, annex, adopted on 24 July 2002 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 229-236.

⁶ Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219-222.

⁷ United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines). Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>.

⁸ Головін Б.М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б.М. Головін // Проблеми законності. – 2016. – Випуск 133. – С. 204-217.

зумовлена і результатами наукових досліджень. Одним із чинників, що впливає на формування правомірної поведінки особи, є психологічна культура, матеріальні основи якої починають формуватися ще під час перебування в череві матері. Так, найостанніші дослідження розвитку мозку демонструють, що нервові зв'язки, які регулюють реакцію на стрес, вже формуються в череві матері та в перші 33 місяці життя. У початковій школі програми, мета яких полягає в удосконаленні емоційних навичок, щоби знизити рівень агресії дитини (4-11 років), сприяють не лише підвищенню емоційної компетентності, а також і поліпшенню соціальних навичок і зменшенню рівня антисоціальної поведінки⁹.

Комплексний характер стратегій із попередження злочинності закріплено в нормативних актах як на національному, так і на міжнародному рівнях. Окрім перелічених вище актів ООН, зокрема, закріплено в чинній і на цей час «Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року», яку затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України 30 листопада 2011 року¹⁰. Так, вагомим елементом відповідної політики є формування такої особистісної правової культури, яка спроможна стати підґрунтям моделі правомірної поведінки особи. Отже, вироблення означеної моделі поведінки є складовою частиною будь-яких програм із протидії злочинності.

Насамперед доцільно виокремити ті положення актів ООН, що мають універсальний характер, бо мають братися до уваги для ефективної реалізації будь-якої складової частини політики попередження злочинності. Основні з них закріплено в «Guidelines for the Prevention of Crime» від 22 липня 2002 року. Разом із тим і в деяких інших документах ООН містяться подібні стандарти. До них, на наше переконання, належать ті, про які розповімо нижче.

Передусім зазначимо, що концептуальними засадами профілактики деліктів визначено вагому роль держави та державно-приватне партнерство. Ключова роль органів державної влади в розробленні та реалізації політики превенції злочинності згідно з п. 2 «Guidelines for the Prevention of Crime» полягає в такому. Вони відповідають за створення, підтримку, поліпшення умов, що сприяли б ефективності означених дій¹¹. У п. 4 «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention» від 24 липня 1995 року роль держави дещо конкретизовано. Центральні органи влади мають у межах власної компетенції надавати активну підтримку та допомогу місцевим органам, координувати національну стратегію в названій області з місцевими стратегіями та потребами, започатковувати механізми консультацій та співробітництва між зацікавленими міністерствами та відомствами на центральному рівні¹².

На загальному рівні участь громадянського суспільства в діяльності щодо профілактики злочинності на місцях закріплено п. 5 «Guidelines for the Prevention of Crime», п. 2 «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention»¹³. У «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention» конкретизовано суб'єктів громадянського суспільства, участь яких є доцільною у виробленні підходів до вирішення проблеми попередження злочинності на місцевому рівні. Серед таких зазначено асоціації добровольців, батьки, організації потерпілих, підприємства, банки, торговельні мережі, громадський транспорт, засоби масової інформації¹⁴. Разом із тим цей перелік не є вичерпним.

«Guidelines for the Prevention of Crime» також встановлено основні принципи, на яких ґрунтується політика профілактики злочинів. По-перше, передбачено центральну роль органів держави, яка полягає у розробці ефективних та гуманних стратегій попередження злочинності, у запровадженні та підтримці

⁹ Біла І.М. Перцептогенезис в пренатальний період розвитку / І. М. Біла // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 7. – С. 48-53.

¹⁰ Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 30.11.2011 № 1209-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-%D1%80>.

¹¹ Guidelines for the Prevention of Crime. Economic and Social Council resolution 2002/13, annex, adopted on 24 July 2002 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 229-236.

¹² Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219-222

¹³ Guidelines for the Prevention of Crime. Economic and Social Council resolution 2002/13, annex, adopted on 24 July 2002 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 229-236.

¹⁴ Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219-222

інституційних структур для реалізації та оновлення означених стратегій. По-друге, партнерське співробітництво на рівні міністерств та відомств, громадських організацій, бізнесових кіл, окремих громадян становить неодмінну складову діяльності щодо ефективної превентивної діяльності з означеного напрямку. По-третє, програмування та дії щодо попередження злочинності мають ґрунтуватися на широкій міждисциплінарній базі знань з усіх аспектів цього явища, а також щодо підтвердженого позитивного досвіду протидії йому. По-четверте, визначено верховенство закону та дотримання прав людини, що закріплені у міжнародних договорах, які імплементовано до національного законодавства¹⁵.

Окрім цього, чітко зазначено зв'язок між правовою культурою та попередженням злочинів. Так, визнання вагомості високого рівня правової культури особи та суспільства для досягнення ефективності в області превенції злочинності закріплено у п. 12: культура правосвідомості (у буквальному перекладі «culture of lawfulness» – культура правомірності, культура законності) має активно сприяти попередженню злочинності. Разом з тим, формування правової культури (культури правомірності, культури законності) визначено як складову превентивної політики. Так, згідно з ч. d п. 25 «Guidelines for the Prevention of Crime» передбачено у просвітницькій роботі та під час інформування громадськості використання стратегій, що сприятимуть розвитку правової культури (культури правомірності, культури законності), поваги до культурної самобутності інших. Звісно, належна правова культура є підґрунтям правомірної поведінки особи.

Варто зазначити, що з трьох міжнародних актів, які аналізуються у цій роботі, «Guidelines for the Prevention of Crime» має узагальнювальний характер та ухвалено його найпізніше, 2002 року. Доречно, на наш погляд, визнати його своєрідним підсумком, звісно не остаточним, роботи міжнародної спільноти щодо визначення основних стандартів в області превенції злочинності.

Означений вище принцип закріплювався в актах ООН ще раніше. Так, одним з основних положень «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention» є констатація комплексного характеру дій з попередження злочинності¹⁶. П. 3 закріплено потребу під час розробки відповідного плану дій враховувати релевантність щодо нього, зокрема, таких факторів, як освіта, релігійні, моральні, суспільні цінності, культура, боротьба з культивуванням насилля та нетерпимості. Це положення свідчить про визнання того, що правова культура особи не лише формується під час здійснення різноманітних заходів з протидії злочинності, а й впливає на політику в цій області.

Напевно, формування належного рівня правової культури особи, а отже, і моделі правомірної поведінки, як елемент профілактики злочинності є ефективнішою на первинному її рівні. Методами первинного попередження деліктів у цьому акті ООН («Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention») визначено, зокрема, заохочення загальних цінностей та поваги щодо основних прав людини, громадської відповідальності та процедур соціального посередництва¹⁷.

Формування належної правової культури як елемента превенції злочинності, на наш погляд, передбачає формування не лише правомірної поведінки особи, але й належної правової культури осіб, що ставали жертвами протиправних діянь. Через підвищення рівня обізнаності жертв злочинів про їхні права та механізми їх ефективної реалізації здійснюється захист таких осіб. У цьому разі теж йдеться про формування належної правової культури особи як складову профілактики злочинності¹⁸, бо в такий спосіб є можливим сприяння запобіганню повторної віктимізації¹⁹.

¹⁵ Guidelines for the Prevention of Crime. Economic and Social Council resolution 2002/13, annex, adopted on 24 July 2002 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 229-236.

¹⁶ Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219-222.

¹⁷ Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219-222

¹⁸ Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219-222

¹⁹ Відповідно до «Рекомендації (2006) 8 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо допомоги потерпілим від злочинів» повторна віктимізація означає становище, коли та ж сама особа потерпає внаслідок більше як одного випадку з кримінально-правовими наслідками протягом певного періоду. Рекомендація (2006) 8 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо допомоги потерпілим від злочинів. Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 967 засіданні заступників міністрів 14 червня 2006 року (п. 1.2.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/.pdf>.

«United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)» від 14 грудня 1990 року визначено один із міжнародних стандартів щодо політики попередження злочинності неповнолітніх (одну з концептуальних засад профілактики злочинності неповнолітніх) – ставлення у сім'ї, навчальному закладі, суспільстві до дітей, підлітків, молоді як до партнерів, а не об'єктів впливу під час підготовки дітей та молоді до життя в суспільстві, слід приділяти значну увагу розвитку особистості та ставитися до них як до рівноправних партнерів в означеному процесі.

Окрім цього, закріплено загальний механізм реалізації означеного стандарту. Ідеться про потребу здійснювати заохочення (мотивування) неповнолітніх до участі у родинному та суспільному житті²⁰. Наприклад, молоді доцільно брати участь у процесі реалізації політики попередження злочинності у власному середовищі. У такий спосіб є можливим підвищення рівня їхньої соціальної відповідальності, а не підживлення соціальної інфантильності. Вагома роль в цьому належить батькам, тому в «The Riyadh Guidelines» закріплено організацію заходів (тренінгів тощо), що забезпечують батькам можливість отримання знань, навичок, які поліпшать стосунки батьків з дітьми: про роль та обов'язки батьків щодо розвитку дитини, догляду за нею; про проблеми дітей та підлітків; заохочувати їхню участь у житті родини та громади²¹.

На наш погляд, у п. 5 закріплено стандарти, що визначають сутність політики профілактики злочинів неповнолітніх: забезпечення доступу до освіти, створення системи підтримки для забезпечення розвитку особистості молодої людини, особливо тих, хто перебуває під загрозою чи в соціально небезпечному становищі, забезпечення прав та інтересів усіх молодих людей²². Тобто створення умов, що сприяли б отриманню дитиною, підлітком, молодою людиною знань та навичок, які впливають на формування їхньої моделі правомірної поведінки (належного рівня правової культури).

І, звісно, у закладах освіти мають навчати базових цінностей та розвивати повагу дитини до власної культурної самобутності, соціальних цінностей країни, у якій дитина мешкає, до цивілізацій, що відрізняються від власного суспільства, до прав та основних свобод людини²³.

Отже, на підставі викладеного вище можна дійти таких висновків.

Шляхом здійснення аналізу актів ООН, членом якої є Україна, у сфері протидії злочинності виокремлено перш за все концептуальні засади профілактики деліктів: вагома роль держави та державно-приватне партнерство (п. п. 2, 5 «Guidelines for the Prevention of Crime» від 22 липня 2002 року, п. п. 2, 3, 4 «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention» від 24 липня 1995 року). З'ясовано наявність у названих міжнародних актах чіткого декларування зв'язку між правовою культурою (культурою правомірності, культурою законності) та попередженням злочинів: визнано вагомість належного рівня правової культури особи та суспільства для досягнення ефективності у області превенції злочинності (п. 12 «Guidelines for the Prevention of Crime», п. п. 3 «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention»), формування культури правомірності, а отже, і правомірної поведінки, визначено як складову частину превентивної політики (ч. d п. 25 «Guidelines for the Prevention of Crime»).

В означених актах також виокремлено ті принципи попередження злочинності, які визначають засади формування правомірної поведінки особи. Це зміна характеру стосунків між неповнолітніми та іншою частиною суспільства з патерналістських до партнерських (п. п. 3, 10 «United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)» від 14 грудня 1990 року), створення системи, що забезпечувала б освіту та розвиток особистості дитини, підлітка, молодої людини, особливо тих, хто перебуває під загрозою чи в соціально небезпечному становищі, забезпечення прав та інтересів усіх молодих людей (а, d п. 5 «United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)»), заохочення загальних цінностей та поваги щодо основних прав людини, громадської

²⁰ United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines). Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>.

²¹ United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines). Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990 – п. 16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>.

²² United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines). Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990 – п. 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>.

²³ United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines). Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990 – п. 21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>.

відповідальності та процедур соціального посередництва (п. 3 «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention»), навчання дитини базовим цінностям і розвиток у неї поваги до власної культурної самобутності, соціальних цінностей країни, у якій дитина мешкає, до цивілізацій, що відрізняються від власного суспільства (п. 21 United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)).

Формування належної правової культури як елемента превенції злочинності, на наш погляд, передбачає формування не лише правомірної поведінки особи, але й належної правової культури осіб, що ставали жертвами протиправних діянь. З перелічених вище актів цьому питанню приділено увагу в «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention» (п. 3).

На наше переконання, усі зазначені вище положення доцільно запропонувати до наукового дискурсу з питань протидії та запобігання злочинності в Україні та для використання під час активізації діяльності держави в цій сфері.

Анотація

Міжнародні стандарти попередження злочинності встановлено в багатьох актах, зокрема і тих, що ухвалювалися Організацією Об'єднаних Націй. До джерельної бази статті залучено ті акти ООН, що цілком присвячені питанням попередження злочинності. Принципи, на яких ґрунтується кримінальна політика у сфері профілактики злочинів, викладено й в інших документах ООН, однак вони не суперечать тим, які закріплено в «Guidelines for the Prevention of Crime» (24 July 2002), «Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention» (24 July 1995), «United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)» (14 December 1990). Мета цієї роботи – серед принципів попередження злочинності, що закріплені в актах ООН, виявити ті, які визначають засади формування правомірної поведінки особи.

Summary

The international standards of the crime prevention have been established in numerous of acts, besides those that have been approved by the United Nations Organization. The acts of UNO that are completely devoted to the issues of the crime prevention have been involved to the source data of the given article. The criminal policy in the sphere of crime prevention has been based on the principles set out also in other documents of UNO but they do not contravene to those captured in "Guidelines of the Prevention of Crime" (July 24, 2002), "Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention" (July 24, 1995), "United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)" (December 14, 1990). The object of the article is the following: to recognize among the principles of the crime prevention set out in the acts of UNO those that establish the formation of the lawful behaviour of an individual.

Використана література:

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 30.11.2011 № 1209-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-%D1%80>.
2. Рада Європи. План дій для України. 2015-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?>
3. Голіна В. Світова злочинність: сучасні тенденції та стратегії протидії / В. Голіна, М. Колодяжний // Вісник Національної академії правових наук України. – 2015. – № 2. – С. 92-100.
4. Горб Н.О. Особливості превенції девіантних проявів серед неповнолітніх та молоді: зарубіжний досвід / Н.О. Горб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravoznavec.com.ua/period/article/11016/%C3>.
5. Ключко А.М. Досвід зарубіжних країн у сфері боротьби зі злочинністю / А.М. Ключко // Європейські перспективи. – 2012. – № 3. – Ч. 2. – С. 132-135.

6. Книш О.М. Зарубіжний досвід віктимологічної профілактики насильницької злочинності неповнолітніх / О.М. Книш // Вісник Академії адвокатури України. – 2009. – №1. – С. 102-107.
7. Колесник М.О. Зарубіжний досвід у сфері протидії злочинності неповнолітніх і перспективи його впровадження в Україні / М.О. Колесник // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 6-1. – Том 3. – С. 122-126.
8. Максимів О.Д. Теоретичні засади політики України у сфері протидії злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / О.Д. Максимів; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Львів, 2016. – 20 с.
9. Міняйло Н.Є. Зарубіжний досвід запобігання організованій злочинності / Н.Є. Міняйло // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – Випуск 660. Правознавство. – С. 144-148.
10. Пасека М. Неповнолітній як об'єкт криміналістичної профілактики / М. Пасека // Віче. – 2012. – № 18. – С. 28-31.
11. Стратегії міліції щодо профілактики правопорушень серед неповно-літніх: методичний посібник для викладачів / [Л. Мороз, С. Яковенко, Р. Коваль, Н. Прокопенкота ін.] ; за заг. ред. Л.І. Мороз. – К., 2008. – 104 с.
12. Crime Prevention: International Perspectives, Issues, and Trends / John A. Winterdyk (Editor). – CRC Press Reference. – 2016. – 548 p.
13. Guidelines for the Prevention of Crime. Economic and Social Council resolution 2002/13, annex, adopted on 24 July 2002 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 229-236.
14. Guidelines for cooperation and technical assistance in the field of urban crime prevention. Economic and Social Council resolution 1995/9, annex, adopted on 24 July 1995 / Compendium of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice. – New York, 2016. – P. 219-222.
15. United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines). Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>.
16. Головкін Б.М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б.М. Головкін // Проблеми законності. – 2016. – Випуск 133. – С. 204-217.
17. Біла І.М. Перцептогенезис в пренатальний період розвитку / І.М. Біла // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 7. – С. 48-53.
18. Рекомендація (2006) 8 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо допомоги потерпілим від злочинів. Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 967 засіданні заступників міністрів 14 червня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/pdf>.

Іван Сливич,

кандидат юридичних наук,
доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
та міжнародного кримінального права
Ужгородського національного університету